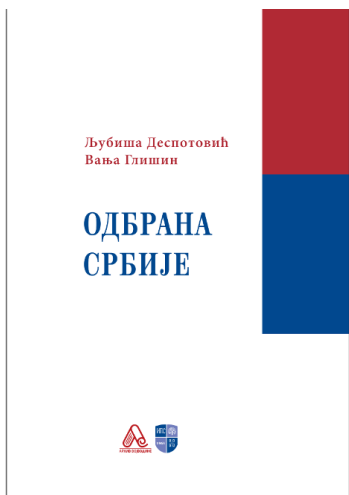

Ивана Гачић*
Архив Војводине, Нови Сад

ОДБРАНА СРБИЈЕ: ПРИЛОЗИ ЗА ГЕОПОЛИТИКУ НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

Љубиша Деспотовић, Вања Глишин. 2023. *Одбрана Србије: Прилози за геополитику националне безбедности*. Нови Сад: Архив Војводине, Београд: Институт за политичке студије, стр. 437.

У бременитим временима исцрпне борбе за безбедност држава и људи широм света, промишљање и писање о националној безбедности представља насушну потребу од научног и друштвеног значаја. Научна одважност и истраживачка смелост одликује оне ауторе који у изазовним временима улазе у коштац са темама и проблемима који директно и/или индиректно утичу на све аспекте државних и друштвених структура. Управо у сусрет актуелним безбедносним изазовима и ризицима иду аутори научне монографије „Одбрана Србије: Прилози за геополитику националне безбедности”, проф. др Љубиша Деспотовић и доц. др Вања Глишин. Аутори научно утемељено, методолошки прецизно и истраживачки одговорно прате актуелне догађаје који се тичу Србије и српског народа у целини и тиме обогаћују српску (гео)политиколошку мисао, отварајући пут за нове истраживачке подухвате и анализе.

Научни допринос представљене монографије огледа се у самом поднаслову, а експлициран је у предговору, где аутори афирмишу *геополитику националне*

* ivanagacic.arhivvojvodine@gmail.com

безбедности као једну нову суб-дисциплину у оквиру геополитике као синтезне науке. Према дефиницији Деспотовића и Глишина, геополитика националне безбедности „у први план свог предметног одређења и теоријско-експликативног оквира истиче геополитичке аспекте националне безбедности, анализирајући њихов доминантан утицај на политичке, војне и безбедносне аспекте стратегије националне безбедности једне земље” (9). Дакле, аутори првенствено указују на значај геополитичких аспеката, што се огледа у свим деловима научне монографије. Пре свега, циљ који су аутори поставили на почетку монографије односи се на прецизно декодирање геополитичког поретка моћи и међународног система, који се пресуђујуће одражавају на позицију једне државе и њено деловање у циљу заштите националних вредности, територије, суверенитета, идентитета, политичке организације и слично. Исто тако, аутори својим приступом кроз два нивоа анализе: стратешки и тактички ниво, доприносе научном квалитету монографије, указујући систематично на предмет и проблем истраживања.

Научна монографија подељена је у три поглавља, која врло јасно осликавају структуру

дела и методолошки оправдавају основни циљ који су аутори поставили. Прво поглавље под насловом „Спречити потапање Србије у ’Атлантику’” примарно се бави деструктивношћу атлантске геополитике према српској држави и Србима. Самим тим, Деспотовић и Глишин кроз дванаест радова у оквиру првог поглавља детаљно и исцрпно анализирају положај Србије у односу на атлантизам као геополитички пол моћи предвођен Сједињеним Америчким Државама. Од стратешког до тактичког нивоа, аутори прецизно позиционирају Србију, експлицирају процесе који су тангирали српски народ и државу кроз историју и указују на могуће безбедносне изазове и претње у будућности. Пажњу посвећују процесу ’балканизације’, који се у различитим појавним облицима, најмање два века, негативно одражава по националну безбедност Србије и српског народа. У прилог томе, аутори вишедимензионалним приступом указују на неповољну позицију Србије унутар СФР Југославије, затим на агресију НАТО савеза на СРЈ као пример асиметричног рата, потом на питање националне безбедности у глобализацијском и геополитичком контексту, као и на хибридне ратове Запада и претње по националне идентитете. Истовремено, аутори пажњу

посвећују и најактуелнијим изазовима по националну безбедност, који се тичу мрежних друштава и сајбер простора, *геополитике здравља* и пандемије Ковид-19. У томе се огледа још један оригиналан научни допринос Деспотовића и Глишина, будући да дефинишу низ основних карактеристика мрежног друштва и дефинишу *геополитику јавног дискурса* са циљем да декодирају улогу глобалних медија у креирању 'нове реалности'. Такође, аутори су дефинисали и геополитику здравља као нову субдисциплину која се бави „истраживањем утицаја друштвено-географских, економских и политичких фактора на угрожавање здравља људи као *јавног добра* у контексту геополитике као синтезне науке” (171).

Друго поглавље под насловом „Србија је Русија на Балкану” нуди релевантну анализу положаја и односа две државе. Основно полазиште односи се на „константан и вишевековни паралелизам у геополитичком положају и гекултурном коду српског народа и Србије на Балкану, а који је готово истоветан положају Русије и руског народа у контексту Евроазије” (11). Имајући то у виду, аутори истичу да два народа и две државе имају исту 'историјску судбину' у контексту културно-цивилизацијских вредности и права на

одбрану политичко-државне егзистенције. Да би у свом науку успели, аутори су, најпре, прецизно позиционирали Русију на постсовјетском простору и Србију на постјугословенском простору, како би у даљим корацима указали на паралелизам религијско-конфесионалних и геополитичких аспеката српског и руског положаја у међународним односима. Значајно је напоменути да су процеси територијалног сажимања и девастације СФР Југославије и Совјетског Савеза имали заједничке негативне карактеристике које се понајвише тичу Срба и Руса. Аутори пре свега мисле на прекодирање идентитета и стварање синтетичких нација, територијалну фрагментацију, девастацију државних капацитета и слично. Један од подналова „Српски народ под империјалном пресом” најсликовитије указује на деструктивне процесе са којима су се суочавали Срби, али и Руси ван матичне државе. Имајући у виду да српско-руски односи имају своју вишевековну историју, Деспотовић и Глишин акценат стављају на актуелније догађаје, истичући улогу Русије када је у питању статус Косова и Метохије, затим геополитичке аспекте руске меке моћи у Србији и геоенергетске аспекте сарадње на почетку 21. века. Осим тога, аутори су значајан део посветили

анализи српско-руских односа у делу Наталије Нарочничке, доказујући већ поменути паралелизам.

Треће поглавље „Геополитика постјугословенског простора – Србија и српске земље у процесима територијалног сажимања и дезинтеграције националног идентитета” посвећено је темама које се тичу геополитичких разлога разбијања Југославије и стварања ’патуљастих’ држава на њеним развалинама.

У том контексту, аутори се баве незаобилазним темама као што су: етноинжењеринг идентитета синтетичких нација, отимање језика, писма и културе, уништавање духовне и културне баштине, отимање српских територија злочинима, прогонима и верском конверзијом и другим деструктивним аспектима усмереним против Срба у целини.

Према томе, Деспотовић и Глишин, користећи историографски, политиколошки, социолошки и геополитички приступ, исцрпно експлицирају геополитичке интересе и политичке концепте формирања двеју Југославија и разлоге њиховог државног разбијања, као и креирање синтетичких идентитета у оквирима тих

држава. Дакле, треће поглавље обухвата период од 19. до 21. века и прати процесе који су довели до формирања синтетичких нација и њиховог насилног деловања против српског народа на простору бивше Југославије. Истовремено, аутори указују на геополитичке аспекте деловања радикалног ислама, осврћући се на мигрантску кризу и потенцијалне жаришне тачке у Србији. Поднаслов „Бујановачко-прешевска област као потенцијално геополитичко жариште у Србији” указује на један од актуелних безбедносних ризика, који су уско повезани са питањем статуса Косова и Метохије. Наведени процеси део су пројекта атлантизма који има за циљ слабу и изоловану Србију, због чега аутори истичу потребу за *одбраном Србије*.

Напоследку, научна монографија аутора проф. др Љубише Деспотовића и доц. др Вање Глишина представља резултат опсежне, иновативне и научно креативне анализе, која доказује ерудицију аутора, њихово настојање да реafirмишу српско становиште, преданост бављењу питањима од националног значаја и борбу за „Одбрану Србије”.

---

* Овај рад је примљен 8. новембра 2023. године, а прихваћен на састанку Редакције 28. новембра 2023. године.